

SİNDİRİM SİSTEMİ ÜLSERLERİ (PEPTİK ÜLSER)

Dr. Şükrü YENİCE

Dahiliye Uzmanı ve Hematoloji Uzmanı

Kurtuluş Mah. Atatürk Bulvarı (Yeni Devlet Hastanesi Yolu Üzeri),

No: 61, Kat: 1 / NAZİLLİ, Tel: 0 256 312 94 19, 0 505 218 60 57

E-posta: syenice@superonline.com

Ülser yara demektir. Peptik ise kelime anlamı olarak sindirimle ilgili anlamına gelir. Güncel hayatta peptik ülser deyince tüm sindirim sisteminin ülserleri değil mide-yemek borusu ve on iki parmak barsağı ülserleri akla gelir. Hepsinin ortak yanı karın üst kısmında oluşturdukları sancıdır. Mide ülseri (gastrik ülser) midenin iç duvarında ortaya çıkar. Yemek borusu ülseri (özofagus ülseri) gıdayı ağızdan mideye kadar taşıyan ve içi boş bir boru olan yemek borusunda olur. On iki parmak barsağı ülseri (duodenum ülseri) ise ince barsağı üst kısmından mideye bağlayan on iki parmak barsağında olur. Peptik ülser terimi bu üç bölgede meydana gelen tüm ülserleri kapsamaktadır. Bu yazıda peptik ülserden kısaca ülser olarak bahsedilecektir.

Toplumdaki geleneksel inanca göre ülserin oluşmasında acılı-ekşili-turşulu-kızartmalı-baharatlı yemekler, kahve-çay-kola-sigara-alkol ve stres rol oynar. Bu inançta doğruluk payı vardır fakat ülserlerin çoğunun sebebi helikobakter pilori denen bir bakteridir. Bu bakteri mide ve oniki parmak barsağının iç duvarını tahriş ederek ülser zemin hazırlar. Mide asid salgısının da artması ile tahriş olan yer yaraya döner. Buna ülser diyoruz. Bazı ilaçlar özellikle ağrı kesici veya romatizma ilacı olarak bilinen ilaçlar da ülser zemin hazırlar. Bu ilaçlar hem sindirim sistemi iç duvarını tahriş ederek hem asit salgısını artırarak ülser zemin hazırlar. Kortizon türü ilaçlar ülser zemin hazırlayan bir diğer ilaç grubudur. Ülser oluşumunda genetik eğilimin de rolü bilinmektedir. Ailesinde ülser olanlarda bu hastalık daha çok görülmektedir. Psikolojik etkenler asit salgısını artırarak özellikle on iki parmak barsağı ülserlerinin meydana gelmesinde rol oynarlar.

Peptik ülserin bulguları nasıl olur? Ülserlerin ortak bulgusu göbeğin üst kısmındaki ağrıdır. Bu ağrı daha çok sancılı şeklindedir. Çok vakada hasta şikayetini ağrıdan sancıdan ziyade midesinde yanma olduğu şeklinde anlatır. Ağrı iman tahtası dediğimiz göğüs kemiğinin uç kısmında hissedilir. Üzerine basmakla artar. Mide boşken daha çok rahatsız edici bir hal alır. Bazı yiyecekleri atıştırmakla veya antiasid (asid karşıtı) ilaçlar almakla ağrı azalır ve hasta rahatlar. Birkaç gün birkaç hafta içinde rahatsızlık tekrar geri döner. Ağrının ve yanmanın yanı sıra hastalar bulantıdan şikayet edebilir hatta bazen bulantı kusmaya döner. Kusmak koyu kahverengi veya katran gibi olursa mide kanamasını düşünmek gerekir. Bu gibi durumlarda büyük abdestin de kanama bakımından mutlaka tahlil edilmesi önemlidir. Kanama beraberinde kansızlığı getirir. Kısa zamanda çok kanama olursa hayati tehlike ortaya çıkabilir. Ciddi bir iştahsızlık ve kilo kaybı da varsa öncelikle kanseri düşünüp ona göre tetkik yapmak tıbbi önceliktir. Ülser mide duvarını aşarsa karın organlarını saran zarda enfeksiyona yol açabilir. Bu duruma peritonit denir ve hayati tehlike yaratabilir. İyileşmekte olan yara

bazen düzensiz ve kabarık bir tamir dokusu şeklinde iyileşirse yemek borusu-mide veya on iki parmak barsağından gıdaların geçişine engel olacak şekilde darlık oluşturur. Bu yüzden kusma, kilo kaybı olur. On iki parmak barsağı ülseri ile mide ülseri arasında bazı farklılıklar vardır. On iki parmak barsağı ülserinin görülme sıklığı mide ülserine göre üç hatta dört misli fazla görülür. On iki parmak barsağı ülseri genellikle gençlerde görülürken mide ülseri daha ileri yaşların hastalığıdır. On iki parmak barsağı ülserinin yarattığı şikayetler gürültülü, mide ülseri ise biraz daha sessiz seyreder. On iki parmak barsağı ülserinin başlıca sebebi asit fazlalığı iken mide ülserinin başlıca sebebi mide iç duvarının erozyonudur yani iç duvarın bütünlüğünü sağlayan mekanizmaların bozulmasıdır. Mide ülserlerinde kanserleşme riski vardır, bu risk on iki parmak barsağı ülserinde oldukça nadirdir.

Ülserde teşhis için neler yapılır? Öncelikle ülser ağrılarını taklit eden safra kesesi, karaciğer, pankreas, kalp vs hastalıklarının ayırımı yapılmalıdır. Ultrasonografi bir çok hastalığın ayırımında önemli bir teşhis vasıtasıdır. Yemek borusu-mide ve on iki parmak barsağı endoskopi yöntemi ile incelenir. Bu yöntemle ülser gözle görülür ve iyi huylu mu kötü huylu mu ayırabilmek için biyopsi yapılır. Kandan, nefesten ve büyük abdestten helicobakter pilori bakterisinin varlığı araştırılır. Büyük abdestte kanın olup olmadığı da anlaşılır. Bazı durumlarda doktorunuz röntgen filmi isteyebilir. Bu teşhis vasıtası gastroskopi yaygınlaştıkça artık fazla tercih edilmiyor.

Tedavide esas şayet tespit edildiyse helicobakter pilori mikrobunu yok etmeye yönelik uygun antibiyotikler, aşırı asit salgısını önleyen veya asidi nötralize eden (etkisini kıran), yara iyileşmesini sağlayan, ayrıca sancı-bulantı gibi rahatsız edici şikayetleri gidermeyi amaçlayan ilaçlar kullanılabilir.

Ülser iyileşmezse sebepleri neler olabilir? Hasta ilaçlarını düzgün ve tarife uygun almıyorsa, ülser yol açan helicobakter pilori bakterisi antibiyotiklere dirençli ise, hasta sigara-alkol alışkanlığını bırakmamışsa, ülser yol açabilen ağrı kesici ilaçlara devam ediyorsa ülser iyileşmez. Ayrıca çok aşırı asit salgısı yüzünden bir çok ülserin ortaya çıktığı Zollinger-Ellison Sendromu adı verilen çoklu ülserin mevcudiyeti, helicobakter piloriden farklı bir mikrobun varlığı, mide ülserinin kötü huylu ülser (mide kanseri) olması gibi durumlarda klasik tedavi yöntemlerinin faydası olmaz.

Ülser tedavisinde diyetin önemi var mı? Ülser tedavisinde sıkı diyet eski önemini kaybetmiştir. Uzun süreli açlıktan, mide asidini artıran kahve, çay, gazlı içecekler, kızartmalar, baharatlar, şerbetli ve kakaolu tatlılar, çikolatalar, ekşi meyve ve meyve suları, turşu ve turşu suyu gibi gıdalar, alkol, sigaradan uzak durmak iyileşme ve şikayetleri azaltmak bakımından fayda sağlar.

Değerli okuyucular, hastaliksız-sorunsuz-sağlıklı-mutlu ve uzun bir ömür diliyorum.